

СВІТ АНТИЧНОСТІ В ХУДОЖНІЙ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ

МИКОЛИ ЛАЗОРСЬКОГО

Немченко Іван Васильович,

канд. філол. наук, доцент, доцент кафедри

української й слов'янської філології та журналістики

Херсонський державний університет

ORCID ID: 0000-0003-3041-1313

Україна

Анотація. У статті простежується антична тематика в новелістичних творах українського письменника з Австралії Миколи Лазорського (Коркішка). Особливу увагу приділено історичній та художній правді в текстах. Досліджуються функції античних образів та символіки в малій прозі митця.

Ключові слова: мотив, проблема історичної та художньої правди, образ, міф, символіка.

Античність – одна з найяскравіших та найцікавіших епох в історії людства, що пов'язується не тільки з уявленнями про гармонію й досконалість, а й про стародавні війни та інші суспільні потрясіння. Традиційно це поняття співвідносять із історією та культурними досягненнями народів середземноморського регіону, насамперед Давньої Греції та Риму (в проміжку між 800 р. до н. е. та 600 р. н. е.), а в ширшому розумінні долучаються до них ще й здобутки Єгипту, Малої Азії, Межиріччя, Персії, Сирії (з більшим розпросторенням у часі вглиб тисячоліть).

Античні мотиви та образи в українському письменстві досліджували філологи різних епох та генерацій від І. Франка, О. Білецького, Є. Маланюка й до таких науковців, як В. Башманівський, М. Білик, М. Борецький, О. Гальчук, Й. Дідик, Н. Клименко, Ю. Ковбасенко, М. Ласло-Куцюк, Р. Мельников, М. Меркулов, Ю. Микитенко, О. Пономарів, П. Приходько, І. Рожкова,

А. Савенко, С. Савченко, О. Слоньовська, О. Турган, Т. Чернишова, В. Чубач, М. Шах-Майстренко, В. Яніш тощо. О. Гальчук відзначає: «Як і для літератур Західної Європи, сприйняття античності як своєрідного типу інтертексту, що запозичується й тлумачиться з більшою чи меншою часткою суб'єктивного «прочитання», властиве й нашій літературі. Теми, мотиви, образи, способи творення художнього світу, зображально-виражальні засоби, жанрові структури античного походження, які з часом отримали статус і універсальних, і конкретно-національних водночас, стали складовою того «розумового інструментарію», який і формував українську літературну традицію» [1].

Серед українських письменників у зарубіжжі до античних мотивів та образів зверталися Е. Андієвська, О. Бабій, М. Голод, Лідія Далека (О. Чернобицька), І. Данильчук, Джавег (А. Винницький), І. Дибко-Филипчак, Галина Журба (Г. Домбровська), Й. Збіглей, О. Зуєвський, М. Калитовська, П. Карманський, Юрій Клен (О. Бурггард), Л. Коленська, Іван Колос (І. Кошан), Н. Королева, Ю. Косач, К. Костюк, Є. Крименко, О. Лятуринська, Г. Мазуренко, Є. Маланюк, М. Мандрика, В. Мороз, Л. Мосендз, Л. Мурович, П. Мурянка, Олег Ольжич (О. Кандиба), Яр Славутич (Г. Жученко), О. Стефанович, С. Ткачук, І. Филипів, С. Черкасенко, В. Янів та ін.

Античний світ художньо осмислюється й представником української письменницької плеяди в Австралії Миколою Лазорським (Миколою Панасовичем Коркішом, 1890-1970). Доробок цього митця досліджували у різні часи М. Богданова, О. Гаврильченко, М. Жарких, А. Коваленко, І. Лисенко, С. Луцій, О. Мишанич, І. Набитович, Т. Олещенко, О. Панченко, П. Ротач, Л. Скорина, О. Федоренко, М. Чолак, Д. Чуб (Нитченко), Л. Яшина та ін. Зокрема Д. Чуб (Нитченко) у передмові до збірки «Світлотіні» (1973) вказав, що вона «складається майже з 60 історичних оповідань, нарисів, статей, що відтворюють безліч маловідомих, а ще більше забутих сторінок минулого як з історії України, так і з минулих подій в Західній Європі та країнах Сходу» [2]. Про особливості художнього осмислення митцем історичних подій та постатей

ідеться й у наших публікаціях «Антиколоніальний пафос прози Миколи Лазорського» [3], «Героїка давнини в новелістиці Миколи Лазорського» [4]. Метою цього дослідження є огляд творів античної тематики в доробку митця.

Проблема греко-троянського протистояння та інтерпретація цих воєн в епічних поемах Гомера та в наукових студіях новітньої доби простежується в нарисі М. Лазорського «Могила Гіссарлик». Цей твір письменника, за авторським визначенням, є «археологічною розвідкою», проте через численні белетристичні вкраплення, писані соковитою та дотепною мовою літератора, має вигляд своєрідного науково-художнього нарису. Проте не виключено, що даний термін він використав не з жанровизначальною метою в підзаголовку, а як змістове уточнення. Адже значну частину твору відведено саме археологічним пошукам, проведеним на малоазійському пагорбі Гіссарлик німецьким ученим Г. Шліманом, та його сенсаційним знахідкам і підтвердженню в 1871 році, що саме в цих місцях існувала старовинна Троя (Іліон).

Вже першою фразою нарису М. Лазорський інтригує читача: «Троя – трохи чи не казкове місто сивої давнини», заронюючи сумніви щодо взагалі існування такої країни, відомої зі старогрецьких міфів та Гомерових поем. Щодо давнього співця, письменник зазначає, що «він жив і творив здогадно у восьмому столітті до Різдва Христового. У своїх подиву гідних великих поемах «Іліяда» та «Одіссея» оспівав він не лише побут давнього народу, а й велетенські війни тих легендарних троянців і греків, війни, що точилися, як тепер точно відомо, в 12-му столітті до Різдва Христового. Щоправда, війни були навдивовиж грізні, підсилу хіба що самим олімпійським богам» [5]. Відтак М. Лазорський вдається до новелістичного включення до тексту своєї «археологічної розвідки» фабульної схеми рапсодового епосу. Як він пояснює: «Беручи до уваги факт гомерівського патосу, можемо лише зимно убгати його поему в рямці ляпідарного шкіца» [5]. Цей переказ, розпочавшись із історії з яблуком розбрату, що посварило богинь Діану, Венеру та Геру, та

спровокувало викрадення сином троянського царя Пріама Парісом дружини грека Менелая Олени Прекрасної, а далі й викликало війну в регіоні, продовжується коротким живописанням ходу ратних подій: «У тій війні за жінку полягло багато з хороброго війська обох ворогуючих народів, побито чимало високих достойників, сміливих військовиків, і троянців і греків, побито було навіть таких мужів, яких не могли врятувати від смерти самі боги з Олімпу» [5]. Авторська розповідь помережана іменами учасників цього протистояння (Агамемнон, Ахілл, Еней, Гектор, Патрокл тощо). У дещо незвичному плані постає жрець Аполлона Лакоон, який прагнув застерегти троянців щодо небезпеки від залишеного греками велетенського дерев'яного коня. У М. Лазорського цей персонаж виступає як «один мандрівний кобзар», якого «покутали великі гадюки» [5]. Приділяє увагу письменник і Енеєві та енейцям як спадкоємцям зруйнованої Трої та засновникам Риму, а також не забуває згадати добрим словом І. Котляревського як одного з інтерпретаторів їх пригод.

Сам М. Лазорський досить скептично ставився до міфічно-романтичної версії початку греко-троянських воєн буцімто через фатальне кохання до вродливої жінки та примхи й забаганки безсмертних небожителів. Він поділяв думки вчених, що ґрунтувалися на речах приземлених і цілком реальних і пояснювали причини ворожнечі між цими народами гострою торгівельною конкуренцією в регіоні. Тож не без частки гумору письменник констатує: «...Хоч добре оспівав геніяльний Гомер величні чини троянців і дивний сприт стародавніх греків, науковців наших часів вся поезія й патос великого грека не задовольняє. Більш того, вони все те відкидають: їх турбують неясності, неточності та якась метушня й велика плутанина олімпійських богів, яких давно вже нема на Олімпі. Осіли тепер там науковці...» [5].

Особливу увагу в творі приділено археологові й підприємцеві Генріхові Шліману як великому фанатові античності, який керував розкопками в знайдений ним Трої, а також Мікенах, Коринфі. Вчений спеціально вивчив

старогрецьку мову, щоб читати Гомерів епос в оригіналі з усіма подробицями та нюансами, одружився з гречанкою, що стала супутницею в його пошуках, а ще назвав свого сина Агамемноном. Автор підкреслює заслуги науковця як «велетня, що зумів відкрити важку браму в сиву давнину й показати в усьому блиску казкову державу Трою. Його титанічна праця й гомерівська величава епопея, повна драматизму греко-троянська війна, нарівні з олімпійськими богами, все відкриває перед враженням без міри сучасним світом дивоглядну панораму незнаного, а прекрасного давно минулого» [5]. Принагідно в рамках нарису М. Лазорський веде мову й про публікацію англійця С. Кірема «Боги, могили й науковці», присвячену цій проблематиці.

До мотиву загибелі прадавньої Трої митець звертається й у нарисі «Орленя», присвяченому складним колізіям у житті Бонапартового сина. М. Лазорський послуговується на початку твору епіграфом із Гомера: «І прийде колись той день, / І загине Велика Троя...» [5], проводячи тим самим паралель між долею давньої могутньої держави та Наполеонової імперії, яка теж була зруйнована.

Нарис М. Лазорського «Одна – проти хмари легіонерів» присвячений реальним подіям, що відбулися близько двох тисяч років тому, хоча за цей тривалий час набули легендарного відтінку. Оповідь про античну минувшину Альбїону, героїчні сторінки боротьби древніх британців (бритів, піктів) за волю в протистоянні з Римською імперією автор починає з сучасної йому замальовки англійської столиці, а саме з інтригуючого меморіального комплексу: «В Лондоні, зараз же праворуч, на майдані Кінгс Кросс, перед величавим палацом парламенту, височить імпазантний мармуровий постамент. На ньому кінна група з войовничою жінкою зі списом наготові. Жінка ніби стримує шалений гін баских коней, що в несамовитому леті несуть її стрілою в чисте поле на останній, смертний бій» [5]. Хто ж ця відважна особа і чим заслужила такий пієтет з боку далеких нащадків? Автор неквапливо перегортає прадавні сторінки історії краю, що став об'єктом експансії з боку Риму на межі між

старою та новою ерами. Письменник відзначає серед першопрохідців на британських землях імператора Юлія Цезаря, генерала Авлюса Плавта й інших зайд, що поступово поневолювали ці краї. Якщо схильна до колаборантства частина мешканців Альбіону стала до співпраці з могутніми завойовниками, допомагала їм закріплюватися на чужих теренах, то патріотично налаштована решта не бажала коритися ворогам та вибухала потужними повстаннями. Письменник виявляє чудову обізнаність із тогочасними звичаями, традиціями, військовою справою як античних римлян, так і народів, на волю й життя яких вони зазіхали. Особливо його зацікавив період правління короля бритів Прасутага (I ст. н. е.) та його дружини Бодіссі, яка після смерті чоловіка в 61 році н. е. очолила боротьбу співвітчизників проти римських загарбників. Безстрашність королеви надихала її підданців на подвижництво в ім'я свободи: «Всі племена кинулися до зброї в оборону свого краю проти зненавидженого ворога» [5]. Весь Альбійон охопило могутнє повстання, добре перепало римлянам навіть у Лондоні, де вони, як здавалось, фундаментально й надовго завели свої порядки. Як підкреслює М. Лазорський, звіряючись аналам: «Історик (Тацит) твердить, що за кілька днів Римська Імперія втратила тут більше, як сімдесят тисяч прекрасних вояків» [5]. Та зрештою потуга Римської імперії перемогла опір місцевого населення. Автор описує, з якою жорстокістю завойовники нищили все на своєму шляху. Очільник римського війська Светоній «з своїми легіонерами бив таборитів з двох боків, навально й немилосердно. Легіонери рубали й кололи всіх поспіль: випробуваних мечоносців, простих орачів, старих, молодих дівчат, матерів і малих дітей. Нікому не давали помилювання» [5].

Героїчна королева, після загибелі решток її війська, разом із доньками вдалася до самогубства, щоб не залишатись на поталу знівснїлому ворогові. Бодіссі «не здольна була зламати інвазійної навали могутньої тоді Римської Імперії: не кликала на допомогу ні скандинавських вікінгів, ні легендарних варягів. Своїми силами билася напроще проти узурпатора до останнього вояка. Смертю своєю примусила вона Рим замислитися над тим, як небезпечно

завойовникові вести вперту асиміляцію там, де цілком здорова нація сама швидко прокладає шлях до свого національно-культурного життя. Без чужого втручання» [5]. Відзначимо, що в своєму історичному баченні скандинавського минулого, М. Лазорський не ототожнює за сталою традицією вікінгів та варягів, вочевидь дотримуючись теорії про не норманське, а слов'янське походження останніх.

Римсько-бритійське воєнне протистояння, яке то пригасало, то вибухало знов із новою силою, підривало можуть імперії і, як і інші визвольні процеси, наближало її падіння. Письменник, відтворюючи ці явища, вільно оперує політичною та військовою термінологією давнини.

У нарисі М. Лазорського «Пальміра» йдеться про казково багату країну на Близькому Сході, що існувала в часи античності й вабила до себе не одне загарбницьке око. Відтак нині про колишню велич держави, що навіть набула статусу імперії, нагадують лише руїни на сирійських теренах. «Пальміра... Магічне слово, що ятрить серце і розбуркує думку, в'яже уяву з чарівною минувшиною, казково-величавим містом Сходу, його колонадами в пальмових сутінках, висячими садами й розкішним храмом-вежею бога сонця Бела, дивоглядними палацами рожевого мармуру і широкими терасами, де так любила спочивати знаменита амазонка – королева Зінобея» [5]. З захопленням живописує М. Лазорський легендарну історію цієї землі, що розвивалася «під впливом так званої еллінської (старогрецької) культури», особливу увагу приділивши тривалій боротьбі пальмірян проти спроб поневолити їх, адже «не все було блакитне небо над цим благословенним краєм» [5]. То воювали з перськими ордами при підтримці римлян, то вступали в битви проти римських когорт, сподіваючись на допомогу персів. Войовничість і зухвалість Зінобеї, вдови загиблого пальмірського короля Одената, яка стала очільницею війська по його смерті й мала переможні битви з ворогами, особливо вражає автора. «Була то правдива королева, вроди і вдачі притаманної лише таємничому Орієнтові, заморожений Сфінкс, що віки гріється на пустельному сонці й

кидається раптово на необачну жертву та шматує гострими пазурями» [5]. Навіть переживши зрештою поразку й потрапивши в полон, ця мужня жінка з гордо піднятою головою пройшла в золотих кайданах вулицями ненависного їй Риму. М. Лазорський принагідно звертає увагу читача на характеристики легендарної Зінобеї науковцями й митцями різних епох (Требеліус Полліо, Кассій Лонгін, Едвард Гіббон, Михайло Лермонтов). На тлі століть вона стала символом відваги та краси, бо «скидалася на войовничу Діану, а чарами на Венеру» [5].

В оповіданні «Теодора» автор звертається до подій та постатей VI ст. н. е. – помежів'я між античністю та середньовіччям, яке прийшло як реакція на занепад Римської імперії. Головною героїнею твору є праукраїнка, що належала до антів. М. Лазорський окреслює долю Теодори, фокусуючи увагу на подіях у її житті від молодості та аж до смерті. Дівчина-антка, разом із своїм батьком та старшою сестрою Коміттою, змушена була залишити свої рідні терени обабіч Борисфена, тобто Дніпра, через нестримну навалу готів. Рятуючись від загибелі, ця тріада потрапляє на Балкани. Оповідаючи про пригоди трьох мандрівників, автор послуговується античною термінологією та символікою. Про перебування в Адріанополі зазначає таке: «Звичайно, коли міряти мірою Креза, то щастя для сестер припало досить скромне. Обидві ще зранку помчали до міста, і кожна туди, куди вабила вдача» [5]. Крез, лідійський цар у 560-546 рр. до н. е., був володарем величезних статків, тож в античному світі його імення стало називним щодо найбільших багатіїв-щасливців. І згадка про нього в діалозі давніх антів є цілком природною. Щодо бажання Теодори поскоріше потрапити до Константинополя, то батько зауважує: «Не квапся, серце, не квапся... «Квапся повільно», як казав один мудрець, якого за це прозвали «кунктатором» [5]. Йдеться про Квінта Фабія Максима Веррукоза Кунктатора Овікула (280-203 рр. до н. е.) – визначного римського політика та воєначальника, героя Другої Пунічної війни, котрий прославився своїми розважливими рішеннями, повільними діями, які приносили успіх, хоча багатьом така тактика була й не до вподоби.

На старшу Межамирову доньку чекає щаслива пригода – в неї закохується генерал Геценболус, якого сам імператор призначив Правителем Пентаполісу, тож разом із ним уже в якості дружини Комітта відправляється до Північної Африки. Яким був обранець старшої сестри, бачимо з її ж характеристики: «молодий грек, гарний, як Адоніс, і привітний, як казковий принц» [5]. Адоніс, як відомо, це напівбог краси та бажання у грецькій міфології, коханець Афродити. Що ж до Теодори, то молодша донька, переживши ряд випробувань, теж стала обраницею представника знаті, навіть ще з вищими регаліями. Вона стала дружиною самого візантійського імператора Юстиніана 1-го Великого, за якого «квітла країна та пишним цвітом, величалася багатствами своїми, філософами, цінною книгозбірнею, дивоглядним храмом Святої Софії й самим імператором-законодавцем, що створив державу на засадах християнської моралі» [5].

Особливу увагу автор приділяє описам Константинополя як столиці християнської держави. «Кожен прагнув бодай раз у своєму житті побачити розкошів візантійської столиці Константинополя, глянути на Святу Софію і вцілувати причілок дверей тої християнської святині. Всіх тягла до себе божественна сила того місця, джерело християнської істини, що згодом стало ширитися в усьому світі. Свята Софія, на правду, стала тоді світочем науки і Христової віри» [5]. Добрим словом згадує письменник зодчих Анфілія та Ізідора, завдяки таланту яких постало це архітектурне й духовне диво.

Столиця Візантії живописується в плані протиставлення Римові, зокрема йдеться про масові розваги: «Те, що знали й чули вони про римський цирк, того вони не нашли в цирку константинопольському. Давно не було тут жорстоких вбивств глядіаторів та й ніколи не було такої гри, так само, як ніколи тут ніхто не чув про свавілля над християнами. Константинопіль був столицею християнської держави. І це мандрівники відчули зараз же.

Сюди, до Константинополя, було перенесено з старої Еллади все, що було найкращого, все добре, що давало користь розуму, плекало грацію, пластику,

сприт, знання, винахідливість, змагання... І глядач і артист чулися тут вільно, бо за плечима не було ката, що вже волік на гаку безталанну жертву, чого так прагнув бачити римський відвідувач Колізею» [5].

Ставши правителькою Візантії, Теодора багато працює над собою, розширює свої віднокола завдяки особистим контактам із тогочасними вченими та митцями, через їх праці та мистецькі твори (історик Прокопійос Кесарійський, філософ Прокл Діядох, юрист Гайюс, поетеса Кассія тощо). У даному ракурсі М. Лазорський досить вільно розсуває часові межі, надаючи перевагу художній правді над історичною. Так, зокрема, Теодора, що є представницею VI ст. н. е., залюбки спілкується як зі своїм учителем із правником Гайюсом (жив у II ст. н. е.) та зачитується текстами Кассії, яка жила значно пізніше від неї – аж у IX ст. н. е., й захоплюється її живими та артистичними декламаціями. Особливу ж пристрасть герої твору мають щодо невмирущих поезій Сафо (VII-VI ст. до н. е.): «Сиділи чи лежали на подушках і слухали вірші Сафо, читала їх у великому захваті Кассія, з притиском, надхненно найпаче в драматичних моментах. Всі любили Сафо, всі знали в подробицях її трагічну любов і трагічний її кінець. Наприкінці врочисто обдарували Кассію миртовим вінком і довго милувалися хвилями синього моря. Там, десь за туманами, ще й досі височить та скеля, з якої Сафо кинулася в море» [5]. Персонажі оповідання «співали гімн Весті» [5], тобто римській богині родинного вогнища та жертвовного вогню. М. Лазорський показав Теодору гідною супутницею по життю імператора Візантії, мудрою його порадицею, зокрема під час ворожих навал. Але насамперед кохалась героїня в спогадах про рідні степи обабіч Борисфена та в античній поезії. Промовиста деталь: коли Теодору було знайдено мертвою, то побіля неї лежали вірші улюбленої Сафо.

Нарис «Смерть імперії» висвітлює долю Карфагену, що століттями виступав у ролі супротивника Римської імперії в середземноморському регіоні. Автор приділяє увагу діяльності видатних воєначальників – Гамількара Барки

(276-228 до н. е.), його сина Ганнібала (247-183 до н. е.), римського полководця Сципіона Африкана (236-183 до н. е.) тощо. «Картагена прожила сім віків... Світ бачив її розквіт, бачив і загибель. Але й в аналах світових подій записано теж сумну долю й Римської Імперії» [5].

Антична символіка присутня і в нарисі «Данте (1265-1321)», присвяченому славетному представникові раннього Ренесансу. Зокрема приділена увага образу давньоримського співця Вергілія, привнесеному до «Божественної комедії». Як наголошує М. Лазорський, апелюючи до описів пекла, «Данте насмілився зазирнути сюди, за допомогою знаменитого поета старих часів Вергілія, обійти всі магичні дев'ять кружал моторошного пекла. Часто падав у неприємності на кам'яні плити пекельного судилища грішників, але відсвіжений бадьорими словами Вергілія, спускався все нижче й нижче в хаос безумних людських страждань» [5]. Особливо дістається у цьому своєрідному творі в творі й від Данте, а слідом за ним і від М. Лазорського, грішному магнатові-горбуну Джіанчіні, який спочатку розбив щастя закоханої пари – свого брата Павла та панни Франчески да Ріміні, одружившись із нею. А далі й фізично знищив цих людей, що любили все прекрасне, зокрема разом читали «старогрецьких клясиків, найпаче Анакреона» [5]. М. Лазорський оспівує Данте як великого гуманіста, який «ненавидів насильства, а ще більше насильства над жінкою. Його розчулене світосприймання, любов до людини й самої природи було під сильним впливом культури старої Еллади, найпаче доби «Золотого Віку», доби Перікла, доби найвищого культу краси, найпаче культу жіночої краси й розуму» [5]. І цю рису знаменитого митця автор підсилює, вдаючись до античних аналогій: «Жінку він любив, як ідеал добра в авреолі духовної краси, краси мудрости, до якої протягом віків пориває світ... Світ шукає її – плекану чарівну мрію так, як шукав знаний світові легендарний скульптор Пігмалйон, зрештою, знайшов ту мрію в зображеній ним постаті божественної Галатеї, до якої насмілився діткнутися й за цю мить щастя віддав своє життя. Адже мрію лише можна обожнювати без будь-якого дотику» [5]. За словами М. Лазорського, «Данте – справжній велетень творчої думки. Адже

то він, зрештою, найшов нечувану Архімедову підойму, коловорот. Тією підоймою, могутнім життєдайним словом він струсонув усим світом, показавши людству безмежні простори до щасливого для всіх нового, чудового життя» [5].

В оповіданні «Під катівською сокирою» королева Мері, названа в народі Кривавою, що прийшла до влади після смерті свого батька короля Генрі VIII, безжально знищує довкола себе всіх, хто ще міг би претендувати на корону, і постає в інтерпретації автора як «англійська Немезіда» [5]. Згідно з уявленнями давніх греків, богиня Немезіда вважалася втіленням помсти й покарання. Англійська королева-месниця виявилася аж надто жорстокою. Про страту за наказом Мері-Кривавої молодого подружжя Джені Грей та Джильбора Додлі, що відбулась 12 лютого 1554 року, автор говорить: «Анали страти безневинних передають це страхіття з деталями, ледве чи не взірцем гомерівського епосу» [5].

В оповіданні «Північний метеор», ведучи мову про діяльність шведського короля Карла XII, М. Лазорський звертає увагу на його мрію прирівнятися в славі з самим Олександром Македонським (IV ст. до н. е.). Проте цим сподіванням не судилося здійснитися. «Не став він Олександром Македонським, про що так мріяв в юнацьких роках, не завоював і чужих земель, навпаки, багато втратив своїх коронних областей» [5]. Та зате став народним улюбленцем, прославленим «Північним метеором», який із Королівського парку в Стокгольмі, де постав величним пам'ятником, указує «на зненавиджену Москву, застерігаючи весь світ від підступного азіята, що збудував свою столицю на шведській землі й на кістках українського народу» [5].

Нарис «Химерна доля» автор розпочав промовистим екскурсом до античності: «Ще стародавні греки прекрасної Еллади казали, що химерна фортуна притьмом упадає біля тих, хто її недобачає або й зовсім цурається» [5]. І дійсно центральні персонажі твору переживають цілий каскад неймовірних

життєвих поворотів. Ідеться про французького військового діяча Наполеонової епохи Жана Бернадота, що взяв за дружину колишню Бонапартову наречену Дезіре Кларі й після численних колізій та випробувань став шведським королем Карлом XIV, а його кохана – королевою. Тож справді видається, що не обійшлося тут без Фортуни, давньоримської богині удачі та непередбачуваності долі.

Світ античності репрезентований у доробку письменника як через опис подій та вчинків героїв відповідної епохи, так і завдяки використанню історизмів (весталка, гінекей, гладіатор, гопліт, друїд, прокуратор, суфет, фелюга, хітон) та архаїзмів (конкубіна, фестія, шайр), які надають бажаного колориту зображуваному.

Висновки. Отже, М. Лазорський у своєму доробку досить широко звертається до відображення історичних подій та легенд, пов'язаних із періодом античності. Художньо переконливими є репрезентовані ним образи відомих державних, військових, культурних діячів Давньої Греції та Риму, а також ряду інших країн, що перебували в зоні їх культурного впливу, торгівельної конкуренції, військового протистояння. Хоча задля мистецького ефекту М. Лазорський іноді відходить від історичної правди, зміщує часові межі й змальовує сучасниками діячів із різних століть. Твори письменника рясно помережані іменами персонажів античної міфології, стародавньою символікою й термінологією, що засвідчують не лише непересічний літературний талант митця, а й його неабияку ерудицію як обсерватора минувшини.

Список використаних джерел

1. Гальчук О. (2011). Мотиваційні засади історичного дискурсу української античності. *Науковий вісник Чернівецького національного університету. Романо-слов'янський дискурс* (565), 164-172. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvchu_rsd_2011_565_40 (дата звернення 19.10.2023).

2. Чуб Д. (1973). Автор великих історичних полотен (Короткий огляд життя і творчості М. Лазорського). *Лазорський М. Світлотіні: збірник історичних нарисів, оповідань, статей, спогадів: 1949-1969*. Мельборн: Об'єднання Українських Письменників "Слово", Австралійська Філія, 7-10.

3. Немченко І. (2023). Антиколоніальний пафос прози Миколи Лазорського. *Літературний процес: методологія, імена, тенденції: збірник наукових праць* (22), 50-59. Режим доступу: <https://litp.kubg.edu.ua/index.php/journal/issue/current>

4. Немченко І. (2023). Героїка давнини в новелістиці Миколи Лазорського. *Way Science: International Electronic Scientific and Practical Journal: Modern Movement of Science: Proceedings of the 15th International Scientific and Practical Internet Conference, October 19-20, 2023*. FOR Marenichenko V.V., Dnipro, Ukraine, 393-395. Режим доступу: <http://www.wayscience.com/wp-content/uploads/2023/10/Conference-Proceedings-October-19-20-2023.pdf>

5. Лазорський М. (1973). Світлотіні: збірник історичних нарисів, оповідань, статей, спогадів: 1949-1969. Мельборн: Об'єднання Українських Письменників "Слово", Австралійська Філія, 400 с.

The antiquity in Mykola Lazorskyi's artistic interpretation

Nemchenko I. V.

Немченко І. В. Світ античності в художній інтерпретації Миколи Лазорського. Грааль науки: міжнародний науковий журнал. 2024. № 35 (січень): за матеріалами II Міжнародної науково-практичної конференції «Science in motion: classic and modern tools and methods in scientific investigations», 19 січня 2024 р. С.280-288. <https://archive.journal-grail.science/index.php/2710-3056/issue/view/19.01.2024>